

نرخ واقعی بیکاری بالای ۴۵ درصد است

فرشاد سلیمی، استاد اقتصاد دانشگاه آزاد رومیه

نرخ بیکاری یکی از شاخص‌هایی است که برای ارزیابی شرایط اقتصادی کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد. طبق نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در سال ۹۷، نرخ بیکاری جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر ۱۲.۱ درصد، نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر ۱۲.۱ درصد، نرخ بیکاری جوانان ۲۴- ۱۵ ساله ۲۸.۲ درصد، نرخ بیکاری جوانان ۲۹- ۱۵ ساله ۲۵.۵ درصد و جمعیت بیکار فارغ‌التحصیل آموزش عالی از کل بیکاران ۳۶.۴ درصد است.

البته این آمارها براساس تعاریف طرح آمارگیری نیروی کار که هفته‌ای یک ساعت کار کرده باشند یا دانشجویان و محصلان که به عنوان شاغل در نظر گرفته می‌شوند و همچنین افرادی که بدون دریافت مزد برای یکی از اعضای خانوار خود که با وی نسبت خویشاوندی دارند، کار می‌کنند و کارآموزانی که در دوره کارآموزی فعالیتی در ارتباط با فعالیت مؤسسه محل کارآموزی انجام می‌دهند و سربازان وظیفه نیروهای نظامی که همه این افراد در رسته شاغلان قرار می‌گیرند، به دست آمده است. اگر نرخ بیکاری واقعی و براساس معیار ایجاد درآمد برای افراد محاسبه شود، در حالت خوشبینانه بالای ۴۵ درصد به عنوان جمعیت بیکار در نظر گرفته خواهند شد.

متأسفانه اقتصاد ایران در دو دهه اخیر با مشکل بیکاری بالا مواجه شده و ریشه آن در انفجار جمعیتی بود که در دهه ۶۰ اتفاق افتاد و دولت‌ها در برخی موارد به جای کنترل و کاهش بیکاری با اتخاذ سیاست‌های اشتباه در بیشتر مواقع به افزایش آن دامن زدند. دولتمردان باید این موضوع را درک کنند که عامل بسیاری از مشکلات کشور ریشه در مسأله اشتغال و بیکاری دارد. افزایش سن ازدواج از ۲۴ سال به ۲۹ سال، افزایش جرم و جنایت، فساد، طلاق، کاهش نرخ رشد جمعیت از ۳.۹ درصد در سال ۶۰ به ۱.۰۹ درصد در سال ۹۶ و پیری جمعیت ریشه در مسأله اشتغال دارد و اگر این شرایط با همین سرعت ادامه یابد کشور با مشکلات بیشتری از جمله کاهش مشارکت اقتصادی در سال‌های آتی به خاطر کاهش نرخ رشد جمعیت و پیری جمعیت، کاهش نیروی کار ماهر به خاطر انگیزه نداشتن برای تحصیل، کاهش تولید و بسیاری از مشکلات دیگر، مواجه خواهد شد.

اگر بخواهیم تمام مشکلات کشور را درباره بیکاری عنوان کنیم، دلایل مختلفی دارد ولی مهمترین مشکلاتی که به بیکاری بالا و نرخ مشارکت اقتصادی پایین که به کاهش بهره‌وری کارکنان دامن می‌زند را عنوان کنیم، به توجه نکردن به نیروی کار ماهر و تحصیل کرده واقعی، اشکال در نوع استخدام و آزمون‌های استخدامی می‌توان اشاره کرد.

متأسفانه در بسیاری از اداره‌ها و سازمان‌های دولتی به دلیل اینکه نیروی کار از نظر سطح رزومه و کارایی از مدیر سازمان در سطح بالاتری است و این عامل به اشتباه به عنوان تهدید برای تصاحب میز برای مدیر سازمان در نظر گرفته می‌شود، میل چندانی برای استخدام نیروی فعال و چود ندارد و در بیشتر مواقع مدیر ادارات با گرفتن مدرک در دانشگاه‌هایی که برای آن سازمان و مدیران افتتاح شده، این نقص را حل می‌کنند، غافل از اینکه این موارد در بلندمدت با اجرای سیاست‌های اشتباه توسط مدیر به ضرر سازمان و کشور است.

باید دانست با افزایش مجوز و تاسیس انواع دانشگاه‌ها و مدرک‌گرایی برای سرپوشانی به مشکل بیکاری، رابطه به جای ضابطه در جذب نیرو، چندشغلی مدیران و دریافت حقوق‌های نجومی، اجرای سیاست هدفمندسازی یارانه و پرداخت یارانه ۳۸۰۰ میلیارد تومان در ماه به شکل مستقیم نمی‌توان مشکل بیکاری جوانان کشور را حل کرد.

اگر اقتصاد کشور‌های توسعه‌یافته را در نظر بگیریم که بخش خصوصی در راس امور است و دولت فقط در مباحث مربوط به آموزش رایگان، بهداشت، امنیت، دفاع و مالیات دخالت دارد، بخش خصوصی به خاطر درگیری با کل بخش‌های اقتصاد مسئولیت ایجاد اشتغال را به عهده می‌گیرد و دولت به عنوان ناظر بر بخش خصوصی با اعمال سیاست‌هایی از حقوق افراد دفاع می‌کند.

اعتراض صنفی کارگران نیشکر هفت‌تپه، در حالی صبح دیروز (پنجم آذرماه) وارد بیست و دومین روز متوالی شد که روز یکشنبه (چهارم آذرماه)، کارفرمای این شرکت باپخش یک‌ویدئو در فضای مجازی از کارگران خواست به اعتراضات صنفی خود پایان دهند. با این حال، کارگران هفت‌تپه که تقریباً از سه هفته پیش در اعتراض به تعویق دو تا سه ماه حقوق و سایر مشکلات صنفی خود دست از کار کشیده‌اند، پایان اعتصاب خود را به انتقال مجدد مدیریت خصوصی مجتمع به دولت منوط کرده‌اند.

مدیریت مجتمع کشت و صنعت هفت‌تپه در ویدئوی منتشره در یکی از کانال‌های مرتبط با این مجموعه، ضمن درخواست از کارگران برای پایان اعتراضات صنفی و از سرگیری فعالیت کارخانه، وعده پرداخت یک‌ماه دیگر (حقوق مربوط به شهر یور ماه) از مطالبات کارگران را تا دوزور آینده داد. اسدی یکی در این ویدئو بار دیگر خواست کارگران برای دولتی شدن این مجموعه تاکید کرده که این مجتمع به هیچ‌وجه به‌بخش دولتی باز نخواهد گشت چرا که طبق ضوابط قانونی به‌بخش خصوصی واگذار شده است، اما چرا کارگران با وجود آنچه واگذاری قانونی این شرکت

خوانده شده است، بر این تصمیم خود پافشاری می‌کنند.

کارگران به کارفرمای خصوصی بی‌اعتمادند

کریم یآوری، مدیرکل حمایت از اشتغال و بیمه بیکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در گفت‌وگو با فارس، درباره تداوم این تجمع‌ها می‌گوید: در کشت و صنعت نیشکر هفت‌تپه یک ماه حقوق کارگران روز پنجشنبه واریز شد و حقوق ماه دوم آنها نیز در این هفته واریز می‌شود و به این ترتیب صرفاً دو ماه از معوقات آنها باقی می‌ماند اما بی‌اعتمادی کارگران به کارفرمایان باعث شده تا تجمع‌ها ادامه پیدا کند.

وی با اشاره به اینکه کارگران بیش از آنکه به فکر معوقات خود باشند به فکر تولید هستند، از آنها خواست که به کار خود بازگردند تا دسترنج یک ساله آنها هدر نرود.

این مقام مسئول وزارت کار یادآور می‌شود: کارگران از این نکته غافل نشوند که نیشکر یک فصل کاشت و یک فصل برداشت دارد و آنها که در فصل کاشت، زحماتشان را انجام دادند اگر الان و در فصل برداشت نخواهند به کار خود بازگردند، زحمات خودشان هدر می‌رود.

یآوری تاکید می‌کند: گلابه‌مندی

تجمع کارگران هفت‌تپه دیروز وارد بیست و دومین روز خودش. تاکنون تلاش‌های مسئولان دولتی برای حل این معضل و بازگرداندن آرامش به این محیط کاری بی‌نتیجه بوده است آن‌هم درست در زمانی که نزدیک فصل برداشت محصول نیشکر می‌شویم و بر داشت نشدن این محصول، معضلات را بیشتر خواهد کرد، اما دلیل اصرار کارگران بر ادامه این اعتصاب حتی به قیمت از دست رفتن محصول و زیان توانان کارفرما – کارگر چیست؟

و مطالبات کارگران سر جای خود قابل توجه و بررسی است اما کارگران برای به ثمر رساندن زحمات خود و رسیدن به مطالباتشان لازم است به کار برگردند چرا که در صورت تداوم کار این واحد صنعتی، کارفرما می‌تواند محصول را به فروش برساند و مطالبات معوق آنها را پرداخت کند.

وی خاطر نشان می‌کند: اگر در فصل برداشت کار کشت و صنعت نیشکر هفت‌تپه تعطیل باشد خسارات جبران‌ناپذیری وارد خواهد شد. این مقام مسئول وزارت کار به کارگران اطمینان می‌دهد که وزارت کار مصرا نه پیگیری مطالبات معوق آنهاست و برای صیانت از نیروی کار، تثبیت اشتغال و پایداری تولید و همچنین حفظ حیات اقتصادی این کارخانه و کارگران آنها تلاش می‌کند.

یآوری می‌افزاید: تشکل کاری که به کارگران وعده داده شده به اداره کار استان خوزستان تکلیف شده است و به سرعت انجام خواهد شد. همچنین حقوق معوق آنها نیز به زودی پرداخت خواهد شد.

اما چرا با وجود اصرار یآوری که از سوی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، شرکت کشت و صنعت نیشکر وضعیت واحدهای مشکل‌دار استان

محبوب: سر نوشت همه کارگران کشور همین است که می‌بینید. این یک پرده از مشکلات ماست که اکنون بروز کرده است. در واگذاری‌های زیاد ما، تنها سوداگری و سود، وجه هدف بوده است و با این کار بدترین لطمات را از نظر اجتماعی به کشور وارد کرده‌اند

خوزستان از جمله گروه ملی فولاد و کشت و صنعت نیشکر هفت‌تپه را بر عهده گرفته است، همچنان این معترضان بر سر کار خود بازمی‌گردند و

ریشه این بی‌اعتمادی چیست؟

به زعم کارگران هفت‌تپه، بی‌کفایتی کارفرما مشکلات اخیر را برای آنها رقم زده است، لذا این کارگران استفاده از مدیران با تجربه بومی، پرداخت حقوق معوق، بیمه عقب‌مانده و ۸ ماه بن کارگری کارگران روز مزد و پیمانکاری را به عنوان مطالبات خود مطرح می‌کنند. شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت‌تپه در بهمن ماه ۱۳۹۴ از طریق

سازمان خصوصی‌سازی به بخش خصوصی واگذار شده است اما کارگران بیشترین مشکلات خود را مربوط به اشتباه در واگذاری این کارخانه به بخش خصوصی می‌دانند.

واگذاری قانونی یا احتمال زدوبند

علیرضا محسوب، نماینده تهران در مجلس در گفت‌وگو با تابناک در باره مشکل هفت‌تپه می‌گوید: مشکل کارگران هفت‌تپه، مشکل تازه‌ای نیست و بیش از پنج سال است که وجود دارد ولی در دو سال اخیر موضوع حاد شده است، حال آنکه در این مدت، ما و تشکیلات کارگری پیگیر این موضوع بوده‌ایم.

این نماینده مجلس در پاسخ به اینکه آیا تلاش‌ها و پیگیری‌های شما نتیجه‌ای داشته است یا خیر، گفت: هیچ نتیجه‌ای خروجی نداشته، چون اصل کار مشکل دارد. کاری که در هفت‌تپه به نام خصوصی‌سازی شکل گرفته از روز اول اشتباه بوده و در آن تخلف شده است. ما بر این باوریم که باید در این مورد قانون اجرا شود. به عبارت دیگر، باید هیأت حمایت از صنایع مستقر شود و مدیران خصوصی هم به خانه‌های خود تشریف ببرند تا اوضاع آرام شود. کسانی که این اوضاع را خراب کرده‌اند، باید دست از کار بکشند و افرادی که تسلط دارند، وارد شوند و مسأله را حل کنند.

وی در پاسخ به این پرسش که نظارت‌ها در این زمینه به چه سرنجامی رسیده است، گفت: به هیچ نتیجه‌ای نرسیده است. نظارت زمانی به نتیجه می‌رسد که قانونی وجود داشته باشد. هم‌اکنون ماباد روی چه چیزی نظارت کنیم؟! اگر منظور از نظارت، نحوه واگذاری است که واگذاری خوب بوده! وقتی می‌گوییم خوب واگذار شده، یعنی واگذار کننده پول خود را گرفته، خریدار هم سود خوبی کرده است اما ایراد کار اینجا است. واگذاری از نظر قانونی درست بوده، ولی مشکل آنجاست که قوانین واگذاری ما بر اساس سوداگری تنظیم شده‌اند. قوانین ما بر اساس اهلیت سابقه و تحصیلات و کار مرتبط نیست و ایراد اساسی دارد بنابراین، من نمی‌توانم از یک قانون غلط، چیز خوب درآورم و تا زمانی که این قوانین اصلاح نشود، از این خروجی‌ها ز یاد خواهیم داشت. هفت‌تپه، تنها یکی از هزاران موردی است که شامی شناسید. من می‌توانم لیست دو هزار تایی از این واگذاری‌ها به شما بدهم که همه دارای اشکالات اساسی هستند و دیر یا زود گریبان این کشور را خواهند گرفت.

یآوری: در هفت تپه، یک ماه حقوق کارگران روز پنجشنبه واریز شد و حقوق ماه دوم آنها نیز در این هفته واریز می‌شود و به این ترتیب صرفاً دو ماه از معوقات آنها باقی می‌ماند اما بی‌اعتمادی کارگران به کارفرمایان باعث شده تا تجمع‌ها ادامه پیدا کند

وی گفت: فاطمه واحدهایی که در زمان احمدی‌نژاد واگذار شده‌اند، دچار مشکل یا تعطیل هستند یا در آستانه تعطیلی قرار گرفته‌اند. برای نمونه، شرکت دولتی چیت‌سازی تهران است که در همین نزدیک خودمان قرار دارد و تعطیل شده البته شرکت ارج، آزمایش و مواردی از این دست کم نیستند. این نماینده در ادامه افزود: علت اینکه اقدامات ما کم‌اثر است، این است که قوانین در باب خصوصی‌سازی و الزامات اجرایی اصل ۴۴ قانون اشتباه نوشته شده تا زمانی که قانون این باشد و خصوصی‌سازی ادامه داشته باشد، این مشکلات هم ادامه خواهد داشت.

وی در پاسخ به این پرسش که شما نماینده مجلس هستید و باید این مشکلات را اصلاح می‌کردید، گفت: ما در قانون الزامات اصل ۴۴، در ۸۰ ماده آن، بیش از ۱۰۰ بار مخالفت کرده‌ایم. برخی‌ها فکر می‌کنند کشور با خصوصی‌سازی اصلاح می‌شود اما به نظر من باین خصوصی‌سازی، کشور ویران خواهد شد. این نماینده مجلس در پایان یادآور شد: سر نوشت همه کارگران کشور همین است که می‌بینید. این یک پرده از مشکلات ماست که اکنون بروز کرده است. شما خاطرتان نمی‌آید که در کیان تایر و علاءالدین چه خبر بود. مگر همین‌ها نبودند که شش ماه جاده‌ها را بسته بودند؟ اینها هم کارگر بودند، اما مشکلاتشان حل شد، چون دوباره به دولت بازگشتند. خلاصه آنکه تعداد واگذاری‌های ما زیاد بوده و در این کار، بیشتر تنها سوداگری و سود، وجه هدف بوده است و با این کار بدترین لطمات را از نظر اجتماعی به کشور وارد کرده‌اند. اگر باتک تک کارگران هفت‌تپه هم در این مورد مصاحبه کنید، عین حرف‌های ما را به شما می‌گویند و به شما خواهند گفت که دلیل این گرفتاری‌ها، خصوصی‌سازی بوده است.

نگهداری کارگران در بستر کار کارخانه باشد، نه اینکه کارخانه را بفروشد و فردی هم که خریدار است، از فضای فیزیکی کارخانه استفاده کند و زمین‌های آن را بفروشد! شرط اساسی این است که کارخانه باید به قوت خود باقی باشد. وی با تاکید بر حمایت دستگاه قضایی از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، واگذاری معقول و منطقی با نظارت تمام راز ارکان یک واگذاری صحیح دانست و خاطر نشان کرد: انشاءالله همه قوادت به دست هم بدهند و برای حل مشکلات کارگران و کارمندان که اقشار ضعیف جامعه به لحاظ درآمدی هستند، گام بردارند.

سر وقت خود و به موقع حل و فصل شوند تا نتیجه‌بخش باشند.

وی با تاکید بر ضرورت دقت در واگذاری‌ها و نظارت کامل دولت بر روند کار واحدهایی که به بخش خصوصی واگذار می‌شوند، تصریح کرد: باید دقت شود که بخش خصوصی دقیقاً می‌خواهد به چه شکل عمل کند. نباید روند کار به گونه‌ای باشد که عده‌ای بخواهند از منافع یک کارخانه سوءاستفاده کنند و سپس معیشت کارگران را به خطر بیندازند. دولت باید در عین واگذاری بخش‌های دولتی به بخش خصوصی، نظارت تام داشته باشد و شرط اصلی و اساسی اش نیز